

Кочкаръов Д. С.,

*здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
за спеціальністю «Право» Інституту
кримінально-виконавчої служби*

Науковий керівник:

Микитась І. М.,

*кандидат юридичних наук, начальник
кафедри кримінології і кримінально-
виконавчого права Інституту кримінально-
виконавчої служби*

ВОЛОНТЕРСТВО В ПРОБАЦІЇ – ШЛЯХ ДО РОЗВИНУТОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Міністерство юстиції України з травня 2016 року перейняло на себе функції з питань реалізації політики у сфері кримінальних покарань. З одного боку, підпорядкування органів та установ виконання покарань Міністерству юстиції – це стала європейська практика, яка засвідчила свою результативність, однак, з іншого, – виникла потреба у виробленні стратегічного бачення для якісного формування нових повноважень.

Саме тому, переймаючи передовий світовий, зокрема європейський досвід, Закон України «Про пробацію» передбачив можливість волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією. Більше того, 18 січня 2017 року затверджено Положення про організацію діяльності волонтерів пробації. На сьогодні в мережі Інтернет можна знайти низку пропозицій щодо запрошення волонтерів для співпраці з уповноваженими органами пробації, хоча реально волонтерський рух у пробації допоки не дуже активний.

Правові основи волонтерської діяльності визначено Законом України від 19 квітня 2011 року «Про волонтерську діяльність». Відповідно до статті 1 цього акта, волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [1].

При цьому на волонтерів пропонувалося покласти виконання значних за обсягом функцій, зокрема на волонтерів пробації — завдання зі здійснення нагляду за засудженими та проведення з ними соціально-виховної роботи. Закладаючи цю норму, законодавець перекручує саму ідею волонтерства, установлюючи, що основним суб'єктом її отримання буде не засуджений, а персонал органу пробації, що є неприпустимим, оскільки волонтерська діяльність скеровується виключно на надання допомоги соціально незахищеним особам: малозабезпеченим, безробітним, багатодітним, бездомним, безпритульним, особам, які потребують соціальної реабілітації, хворим.

Залучаючи волонтера до сприяння у здійсненні нагляду, орган пробації фактично покладає на нього функцію реалізації державного примусу і таким чином передає виключні повноваження держави приватній особі, спотворюючи сутність примусового карального апарату [2].

На думку автора, залучати волонтерів до здійснення державних функцій неприпустимо, водночас представники громадянського суспільства справді можуть сприяти у проведенні соціально-виховної роботи із засудженими. Так волонтер є повноцінним суб'єктом соціальної та педагогічної роботи [3].

Положення про організацію діяльності волонтерів пробації деталізує перелік напрямів здійснення волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією, а саме: сприяння уповноваженим органам з питань пробації в здійсненні наглядових заходів за місцем роботи та навчання суб'єктів пробації; участь у проведенні соціально-виховної роботи із суб'єктами пробації; участь у складанні та реалізації індивідуальних планів роботи із суб'єктами пробації; участь у проведенні індивідуально-профілактичної роботи із суб'єктами пробації; надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги суб'єктам пробації; сприяння у працевлаштуванні суб'єктів пробації, залученні їх до навчання, виховних заходів та соціально корисної діяльності; сприяння в реалізації пробаційних програм стосовно суб'єктів пробації, звільнених від відбування покарання з випробуванням; участь у реалізації інших заходів, спрямованих на виправлення суб'єктів пробації та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень [4].

Цей перелік не є вичерпним, однак, на нашу думку, тільки останні чотири напрями діяльності є реальними для реалізації. Усі ж інші, здебільшого, лежать у площині виконання соціальних обов'язків.

Отже, урахувавши викладене, варто визнати, що нормативно-правове регулювання діяльності пробації визначає такі можливості для волонтерів, які вимагають кваліфікаційних умінь та навичок, притаманних працівникам органів пробації, а саме — здійснення окремих видів нагляду за засудженими. Це положення кореспондує до такого важливого питання, як забезпечення особистої безпеки волонтера, що гарантується йому чинним законодавством. Видається правильним зосередити зусилля волонтерів на соціально-виховній роботі та наданні культурних, освітніх та інших послуг, спрямованих на утвердження засудженого як повноцінного члена суспільства. На користь цієї позиції свідчить і те, що переважна більшість працівників уповноважених органів пробації має юридичну освіту, а, урахувавши некомплект штатних посад в уповноважених органах пробації, волонтери справді можуть стати важливим елементом при організації якісної соціально-виховної роботи.

Список використаних джерел

1. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 року № 3236-VI. Дата оновлення: 20.01.2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення: 17.05.2018).
2. Яковець Д. С. Правове регулювання волонтерства в пробації та шляхи його удосконалення // Вісник кримінологічної асоціації України. – 2016. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://files.visnikkau.org/0000140118b0d19ac8/%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C_%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE_12_2016.pdf (дата звернення: 17.05.2018).
3. Лях Т. Л. Проблеми нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – № 104. – С. 194–195.
4. Положення про організацію діяльності волонтерів пробації: затв. наказом М-ва юстиції України від 17.01.2017 № 98/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0065-17> (дата звернення: 17.05.2018).

Кріпак А. А.,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідного центру з питань діяльності органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби України і пробації

Конопацька К. О.,

студентка 3-го курсу Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ОРГАНОМ ПРОБАЦІЇ

Згідно зі статтею 23 Закону України «Про пробацію» нагляд за додержанням законів органом пробації здійснюють генеральний прокурор і підпорядковані йому прокурори відповідно до закону.

Предметом прокурорського нагляду, як це витікає з функцій, закріплених у статті 2 Закону України «Про прокуратуру», є додержання законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах. Звідси об'єктом нагляду стосовно органів виконання покарань є дотримання встановленого кримінально-виконавчим законодавством порядку й умов виконання і відбування покарання засудженими,